

Gemeente	: Boxtel	Objectnr.	: 23
Plaats	: Liempde	Datum invent.	: 6/1998
Straat + nummer	: Looeind 1	Kwalificatie	: gemeentelijk monument
Kad. aanduiding	: B2487		
Huidige functie	: woonhuis met stalling		
Oorspr. functie	: boerderij		
Bouwtype	: kortgevelboerderij (langhuis, driebeukig)		
Bouwjaar	: eerste kwart 18de eeuw; bijgebouw XVIII		

Bouwgeschiedenis: Looeind 1 behoort tot de oudste nog bestaande boerderijen van Liempde. In het Liempdse archief is het bestaan te volgen tot de oudste huisnummerlijst uit 1736¹. Vermoedelijk dateert het pand uit het eerste kwart van de 18de eeuw. Het komt in grote mate overeen met de (inmiddels ingrijpend verbouwde) boerderij Hezelaarsestraat 5 dat met jaartalankers 1713 is gedateerd⁶. Het kadastrale minuutplan van 1832 toont de boerderij aan de zuidzijde van een groot driehoekig stuk gemeentegrond, omsloten door de tegenwoordig Looeind, Hofstad en Roderweg geheten wegen. Het direct naastgelegen kleine pand staat ook al op de kaart, op een afzonderlijk perceel en is omschreven als *huis en erf*. Beide panden hadden dezelfde eigenaar. Het huisje met schuurruimte, dat vele bouwsporen vertoont, was tot 1925 als woonruimte in gebruik⁷.

Van de boerderij is slechts één verbouwing geregistreerd: in 1942⁴ is in de straatgevel een bouwvallig stuk muur tussen de stal- en de deeldeuren gerepareerd en voorzien van een stalraam. Uit de bijgaande tekening is op te maken dat de deeldeuren toen nog hoog boven de dakvoet uitstaken en dat de dubbele staldeur rechts daarvan nog aanwezig was; voor het overige was de gevel blind.

Tot ca. 1965 was het pand nog gedekt met stro/riet; in dezelfde tijd is aan de rechter flank van het voorhuis een uitbouw gemaakt; ook zijn er vensters geplaatst in de straatgevel en zijn de vensters in de voorgevel geheel vernieuwd. Op het achtererf, dat zich uitstreckte tot aan de Essenstraat zijn in de periode 1949-1960 een zestal kippenhokken gebouwd. Inmiddels zijn de meeste gesloopt en zijn aan de Essenstraat nieuwbouwhuizen verzezen.

Beschrijving: Aan de zuidzijde van het Looeind, nabij de aansluiting op de Roderweg, gesitueerde kortgevelboerderij (langhuis) met de linker flank evenwijdig aan de weg. Ondiep en open straaterf. De achtergevel staat op de perceel-grens. Op ca. 6 meter van de voorgevel staat, haaks op de weg, een klein bijgebouw (voormalig huis annex schuur). Tussen beide ligt de oprit naar het achtererf met enkele houten schuren (XX).

De boerderij beslaat een rechthoekig grondplan van ca. 24x9,50 meter, met aan de rechter flank van het voorhuis een uit ca. 1965 daterende uitbouw (ca. 10x2,5 meter).

Het pand is gebracht onder een met blauwe oudhollandse pannen gedekt zadeldak met wolfeinden (blauwe kruispannen op het aankappende lessenaardak van de uitbouw). Tot ca. 1965 was het pand nog gedekt met stro/riet; knijpdelen onder de dakvoet; alleen aan de rechter flank (de achterzijde) van goten voorzien. Ter hoogte van de brandmuur staat op de nok een vierkante, gemetselde schoorsteen met dekplaat.

De voorgevel heeft oud metselwerk in kruisverband. Aan de linker zijde vlechtingen, rollagen boven de gevelopeningen, bouwspoor van dichtgezet zolderlicht, hoge gepleisterde plint. Van het rechter deel van de oude gevel is het bovenste deel geheel vernieuwd, aansluitend op het nieuwe muurwerk (in halfsteens verband) van de uitbouw. In dit deel een geheel vernieuwd opkamervenster; eronder in de gepleisterde plint een klein, getoogd kelderlicht. Entree met klampdeur en tweeruits bovenlicht in oud, geprofileerd deurkozijn (kalf vernieuwd). De vensters aan weerszijden hiervan zijn beide geheel vernieuwd (in oude opening); het linker venster heeft een kleiner formaat dan het herdvenster rechts van de deur.

De lage (ca. 2 meter) straatgevel eveneens in kruisverband; voorhuis en voormalige stal met gepleisterde plint. Bij het voorhuis bouwspoor van dichtgezet klein venster. Links hiervan ter hoogte van voorhuis/stal twee nieuwe vensters met stolpramen. Daarnaast een drietal betonnen stalvensters met ventilatiedorpel; het middelste zit ter hoogte van de dichtgezette dubbele staldeur (aftekening in metselwerk). Hiernaast de aan de bovenzijde ingekorte

voormalige dubbele deel deur (klampdeuren) in kozijn. De gevel links hiervan is net als de achtergevel blind gebleven.

De voormalige stal-/schuurgevel (naast de moderne uitbouw) aan de rechter flank heeft nog enkele opgeklampte staldeuren en ijzeren stalramen.

Interieur. In het voorhuis nog kelder, schouw balk en taps toelopend kanaal tegen brandmuur. Het voorste deel van de voormalige stal is bij de woonruimte getrokken. In het achterhuis nog de complete ankerbalkgebint-constructie (vier gebinten: tegen de kopgevel [voorheen houten wand], in de deel, in de muur [zonstenen] tussen deel en stal, en in de stal).

Het bijgebouw (schuur en voormalig woonhuis) dat tegenover de voorgevel van de boerderij staat beslaat een rechthoekig grondplan van ca. 12x5 meter (een latere [XX] aanbouw van ca. 6x3 meter aan de westflank is hier buiten beschouwing gelaten). Het pand heeft een met blauwe oudhollandse pannen gedekt zadeldak met de nokrichting haaks op de weg. Ter hoogte van de brandmuur, op de scheiding van de woon- en schuurruimte, een gemetselde nok-schoorsteen.

Het muurwerk -divers metselwerk in kruis- en wild verband- vertoont meerdere bouwsporen. Nabij de linker hoek zit laag in de lange oostgevel een vlechting, die erop duidt dat de zuidelijke kopgevel voorheen een laag afhankelijk (rieten) dakschild had. Naast deze vlechting zit een later geplaatst venster met zesruits raam (2x3, liggend formaat; hergebruikt bovenlicht?) en verder een venster met hergebruikt kozijn (onderste deel met luikaanslag; spoor van kalf; oud kruiskozijn?) met daarin een negenruits raam (3x3; hergebruikt schuifraam?) en aan de onder- en bovenzijde een rollaag. Rechts hiervan, ter hoogte van de brandmuur, een bouwnaad. Vervolgens heeft deze gevel een dubbele stal deur met klampdeuren in kozijn (hergebruikte [pot]stal deuren?) en een enkele opgeklampte stal deur (eveneens brede delen; deuren deels met oude gehengen). De topgevel aan de straatzijde heeft een (aan de onderzijde ingekort; zie binnenzijde) opgeklampt hooiluik in kozijn. De andere topgevel een toegang met klamp deur en drieruits bovenlicht in oud geprofileerd kozijn (versteld) en een (nieuwer) zesruits venster als voornoemd. De westgevel heeft naast de voornoemde latere aanbouw een paar kleine stalramen.

Inwendig heeft de voormalige woonruimte een enkelvoudige balklaag, een schouwtje tegen de brandmuur en het restant van een aardappelkeldertje.

Motivering: Kortgevelboerderij (langhuis), vermoedelijk daterend uit het eerste kwart van de 18de eeuw; met bijgebouw (voormalig woonhuis en schuur), in oorsprong mogelijk 18de-eeuws.

Van cultuurhistorische waarde vanwege de ouderdom, vanwege het bouwtype, vanwege de relatief gave hoofdvorm en detaillering, vanwege de constructie (ankerbalkgebinten) alsmede vanwege enkele historische interieur-elementen.

Het bijgebouw is tevens van waarde (naast het bouwtype en de gaafheid van hoofdvorm en detaillering) voor de nederzettingsgeschiedenis van Liempde als nog herkenbaar voorbeeld van de eenvoudige wooncultuur van weleer.

Situeringswaarde als beeldbepalend onderdeel van de oudste nog resterende agrarische bebouwing in Liempde/Looeind, mede gelet op het ensemble dat boerderij en bijgebouw vormen.

Bronnen:

¹ Gemeentearchief Liempde. Inv.nr. 529 Huizenlijst 1751; Looeind 1, de wed^e Hendrikus Bax, eigenaar en gebruiker. Inv.nr. 839 Huisnummerlijst met oude en nieuwe nummers, ingedeeld per gehucht, 1798; Looeind 1 (oud & nieuw nummer), Johannes Bax, eigenaar en gebruiker. Inv.nr. 2684 Lijste van de nummers der hujsen en deszelfs bewoonders in 1813; Looeind 1, Hendricus Vogels. Inv.nr. 2685 Huisnummerlijst 1815; Looeind 1, Hendrikus Schellekens en de wed^e H. Vogels. Inv.nr. 2496 Relevé of staat der gebouwde eigendommen, 1816; Looeind 1, artikel 143b: Hendriekus Vogels, bouwman, klasse 5, in totaal 3 deuren en vensters; naar art. 20c: Hendrina Bax, wed^e Hendrikus Vogels, bouwmanvrouw;

naar art. 32b: Jan van Dijk. Inv.nr. 2691 **Huisnummerlijst 1837** (lijst opgemaakt ter berekening van de hoofdelijke omslag; bevat tevens opgave van aantal koeien, bakovens, paardenstal en schuren); Looeind 1, Jan Adriaan van Dijk (*f* 4,- omslag/ 3 koeien/ 1 bakoven/ 1 paardenstal/ 1 schuur); Looeind 2, de wed^e Hendrikus Vogels (*f* 2,- omslag/ -). Inv.nr. 2695 **Huisnummerlijst 1841**; Looeind 1, Jan Adriaan van Dijk (5 runderen/ 1 paard).

² Rijksarchief Noord-Brabant te 's-Hertogenbosch. **Kadastraal minuutplan 1832**; Liempde/Goossenbunder C1 nr. 31 + 32 + 33. **Kadastrale schattingskaart 1886**; idem.

³ Gemeentearchief Liempde. Inv.nr. 3311 **Oorspronkelijk aanwijzende tafel**; C31 [huis & erf; klasse 9] + C32 [huis & erf; klasse 8] + C33 [tuin], Jan Adriaan van Dijk, bouwman te Liempde. Inv.nrs. 3313-3318 **Kadastrale leggers**; Art. 76 [1832-1866] Jan Adriaan van Dijk, bouwman; C31 [huis & erf; klasse 9] + C32 [huis & erf; klasse 8] + C33 [tuin]. Art. 1277 + 1285 [1866-1892] Adrianus van Dijk, landbouwer. Art. 2002 [1892-1924] Wilhelmus Corneliszoon van den Hurk/ wed^e A. van de Ven; C31 [huisnr. B60] + C32 [huisnr. B59] + C33 [bouwland]. Art. 2784 [1924-1956] Johannes van Kronenburg, landbouwer St.-Oedenrode (1926 > Liempde); C31 [huis & en erf] dienstjaar 1950 stichting schuur; dienstjaar 1953 sectieovergang en vereniging percelen C31 + C32 + C33 > B1799 [2 huizen, erf, schuur & bouwland] dienstjaar 1955 stichting 2 hokken. Art. 3303 [1956-..] Marinus C. Habraken, landbouwer/ Johanna M. van Kronenburg.

⁴ Archief BWT Liempde. **Bouwvergunning 1942**, dossier 1942/4, verbouwing (Johannes van Kronenburg, Looeind D5, '*repareren van een bouwvallige muur en het plaatsen daarin van een geheel nieuw raampje*'); met tekening zijaanzicht en grondplan).

⁵ Archief BWT Liempde. **Bouwvergunningen** 1949/11, 1953/13, 1954/13 + 14, 1957/11, 1960/13, bouw kippenhokken.

⁶ R. van Laere, **Marinus**, Stichting Kèk Liemt 1990; op p. 7 foto Hezelaarsestraat 5.

⁷ Historische werkgroep Liempde. Gegevens betreffende de boerderij Looeind 1, opgemaakt door H. van Giersbergen en W. Putmans, 1987 (handschrift).
